

5.3.1. Zřizovatel školy a školského zařízení

Česká vzdělávací soustava, tvořená školami a školskými zařízeními, je poměrně výrazně decentralizovaná. Až na určité výjimky je řízena převážně regionálními celky, jen velmi malá část škol či školských zařízení je řízena centrálně. V těchto případech se jedná jen o školy a školská zařízení pro děti, žáky či studenty se speciálními vzdělávacími potřebami. Malá část základních škol je pak řízena buďto soukromými zřizovateli anebo církvemi. Pro určitou představu si v následující tabulce znázorníme sumativní přehled základních škol, a to na základě zmiňovaných typů zřizovatelů.

Tabulka č. 23: Přehled o počtech základních škol řízených jednotlivými zřizovateli (ke dni 1. 9. 2013)

Zřizovatel	Počet škol
MŠMT	50
Kraj	306
Obec anebo svazek obcí	3635
Církev	42
Soukromá osoba	113

Jelikož je naprostá většina základních škol řízena obcemi či svazky obcí, v menší míře pak kraji, budeme se v této kapitole zabývat výhradně základními školami řízenými územně samosprávnými celky. Počet církevních a soukromých základních škol je, jak již bylo zmíněno, z celkového počtu zanedbatelný. Přesto se dá s významnou mírou pravděpodobnosti konstatovat, že nastíněné postupy jsou do značné míry platné i pro zbylé dva typy zřizovatelů. Je pouze nutné si uvědomit, kdo pro danou školu tuto pozici zřizovatele zastává.

Než se začneme zabývat samotnými zřizovateli škol, bylo by vhodné stejně jako v předchozích případech učinit určitou analýzu právních předpisů tak, abychom si učinili určitý přehled o příslušné problematice. Na základě této analýzy by nám mělo být mnohem jasnější, jaké vzájemné postavení mezi sebou zřizovatel a škola či školské zařízení mají.

Následující tabulka by nám tento vzájemný vztah měla nastínit. Pro naše účely použijeme výhradně školský zákon, z něhož vyplývá naprostá většina zainteresovaných

situací. Upozorňujeme, že se nebudeme zabývat pouze vztahy, které by přímo ovlivňovaly chod školy, ale podíváme se i na další činnosti a povinnosti zřizovatelů, které ze zákona vyplývají.

Tabulka č. 24: Soupis pravomocí a kompetencí zřizovatelů ve školském zákoně (ŠZ) z hlediska administrativy ve vztahu k řízení základních škol

Ustanovení ŠZ	Znění ustanovení	Oblast
§ 12 odst. 5	Provádí hodnocení školy ¹ a školského zařízení na základě kritérií, která předem zveřejní ²	Hodnocení škol, školských zařízení a vzdělávací soustavy
§ 14 odst. 5	Na návrh ředitele školy má zřizovatel možnost zřídit třídu základní školy vyučující se v jazyce národnostní menšiny, i když nejsou naplněny zákonem daná kritéria	Vzdělávání příslušníků národnostních menšin
§ 23 odst. 2	Zřizovatel navrhuje MŠMT povolit výjimku zřídit třídu MŠ mimo kraj, kde sídlí škola	Organizace škol
§ 23 odst. 4	Zřizovatel může povolit výjimku z nejnižšího počtu žáků stanoveného zákonem za předpokladu, že uhradí zvýšené výdaje na vzdělávací činnost školy, a to nad výši stanovenou krajským normativem	Organizace škol
§ 23 odst. 5	Zřizovatel může povolit výjimku z nejvyššího počtu žáků stanoveného prováděcím právním předpisem do počtu 4 žáků za předpokladu, že toto zvýšení počtu není na újmu kvalitě vzdělávací činnosti školy a jsou splněny podmínky bezpečnosti a ochrany zdraví	Organizace škol
§ 24 odst. 2	Ředitel školy je povinen nahlásit zřizovateli konkrétnosti ve věci vyhlášení volného dne	Školní rok

¹ Konkrétní ukázka hodnocení školy [zde](#)

² Vyjádření MŠMT v dané věci [zde](#)

	v průběhu školního roku	
§ 48a odst. 1	Zřizovatel základní školy speciální, pokud se jedná o obec, se souhlasem krajského úřadu může zřídit třídy přípravného stupně základní školy speciální	Přípravný stupeň základní školy speciální
§ 55 odst. 3	Zřizovatel spolurozhoduje společně se školou a krajským úřadem o organizování kurzů pro získání základního vzdělání	Ukončení základního vzdělávání
§ 122 odst. 3	Zřizovatel společně se školou zabezpečí pro žáky školy školní stravování po dobu jejich pobytu ve škole. Stravování lze poskytovat za úplatu	Hmotné zabezpečení a odměny za produktivní činnost
§ 124-140	Hraje zásadní roli v oblasti zřizování a fungování školské právnické osoby	Školská právnická osoba
§ 145 odst. 1	Je účastníkem řízení ve věcech rejstříku škol a školských zařízení	Účastníci řízení
§ 145 odst. 2	Navrhuje zápis nové školy do rejstříku škol	Účastníci řízení
§ 147	Dokládá náležitosti ve věcech zápisu do rejstříku škol na návrh ředitele školy	Náležitosti žádosti o zápis školy nebo školského zařízení
§ 160 odst. 6	Zřizovatel poskytuje škole finanční prostředky nad rámec financí ze státního rozpočtu	Financování škol a školských zařízení
§ 166 odst. 3	Zřizovatel může (v určitých případech musí) na základě pevně stanovených pravidel vyhlásit konkurz ³ na ředitele škol či školských zařízení, které zřizuje	Ředitel školy a školského zařízení
§ 166 odst. 4 a 5	Zřizovatel může odvolat na základě pevně stanovených pravidel ředitele škol či školských zařízení, které sám zřizuje	Ředitel školy a školského zařízení
§ 167	Hraje zásadní roli ve věcech týkajících se školské	Školská rad

³ Ukázka vyhlášení konkurzu [zde](#)

	rady	
§ 174 odst. 5	Zřizovatel přijímá výsledky šetření ČŠI učiněné na základě podání stížnosti na jednání školy. Zřizovatel informuje ČŠI o vyřízení stížnosti a o případných opatřeních přijatých k nápravě	Česká školní inspekce
§ 174 odst. 14	Zřizovatel obdrží inspekční správu zpracovanou ČŠI	Česká školní inspekce
§ 175 odst. 4	Zřizovatel bez zbytečného odkladu přijímá opatření ve školách a školských zařízeních vedoucí k odstranění nedostatků zjištěných při inspekční činnosti	Česká školní inspekce
§ 177 - § 182	Zřizuje školy, ruší školy a zajišťuje podmínky uskutečňování vzdělávání ve školách a školských zařízeních na svém území	Působnost územních samosprávných celků ve školství

Předcházející tabulka není úplným přehledem veškerých aktivit, které vykonává zřizovatel školy ve vztahu ke školskému zákonu. V dalších kapitolách se budeme zabývat konkrétními zřizovateli veřejných škol, tedy obcemi a kraji. Je tedy potřebné vždy spojit tabulku předchozí s daným konkrétním zřizovatelem školy. Ta tvoří úplnou matici příslušných kompetencí a činností.

Jelikož spektrum možných variant řízení veřejných škol územně samosprávnými celky je poměrně rozsáhlý, považujeme za podstatné, ujasnit, který konkrétní orgán samosprávy vykonává funkci zřizovatele v jednotlivých školách. K tomu nám napomůže následující tabulka.

Tabulka č. 25: Přehled variant zřizovatelů veřejných škol

Územně samosprávný celek	Zřizovatel
Obec (jestliže existuje Rada obce)	Rada obce
Obec (jestliže neexistuje Rada obce)	Dělbá mezi starostou a zastupitelstvem
Svazek obcí	Orgán vymezený stanovami
Městská část Prahy	Rada městské části

Kraj	Rada kraje
Hlavní město Praha	Rada hlavního města

Jak lze názorně vidět, problém ve vytýčení zřizovatele školy vyvstává především v případě malých obcí, především tam, kde není ustanovena Rada obce. V takovémto případě dochází k dělbě moci mezi starostu a zastupitelstvo. Nejčastěji pak školy řídí Rada, ať už krajská anebo obecní.